

Sygn. akt VIII C 3386/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 czerwca 2017 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Bartek Męcina

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewa Ławniczak

po rozpoznaniu w dniu 1 czerwca 2017 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w K.

przeciwko E. O.

o zapłatę

1. oddala powództwo;
2. zasądza od powoda (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w K. na rzecz E. O. kwotę 617 zł. (sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt VIII C 3386/15

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 25 czerwca 2013 roku w elektronicznym postępowaniu upominawczym (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w K., reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, wniósł o zasądzenie od E. O. kwoty 1.942,46 zł. z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 25 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty. Nadto powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu powód wskazał, że pozwana w dniu 29 listopada 2008 r. zawarła z (...) Bankiem S.A. we W. umowę nr KK\ (...). W związku z nieuregulowaniem należności pierwotny wierzyciel wypowiedział powyższą umowę pismem z dnia 12 marca 2010 r. Wobec braku spłaty zadłużenia, w dniu 7 czerwca 2013 r. (...) Bank S.A. we W. zbył wierzytelność przysługującą wobec pozwanej na rzecz powoda. Na dochodzoną pozewem kwotę składa się 1.333,87 zł. tytułem należności głównej, 303,73 zł. tytułem odsetek oraz 304,86 zł. tytułem kosztów windykacyjnych.

(pozew k. 2-3)

Nakazem zapłaty z dnia 20 września 2013 roku Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie zasądził od M. O. na rzecz powoda dochodzoną pozewem kwotę wraz z kosztami postępowania.

(nakaz zapłaty k. 4)

Pozwana zaskarżyła powyższy nakaz w całości podnosząc zarzut przedawnienia. W ocenie pozwanej roszczenie powoda przedawniło się z upływem 3 lat.

(sprzeciw k. 6 v.- 8)

Pozwem wniesionym w dniu 11 grudnia 2015 r. na urzędowym formularzu strona powodowa podtrzymała dotychczasowe stanowisko. W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że na dochodzoną pozwem kwotę składa się 1.333,87 zł. tytułem należności głównej, 663,94 zł. tytułem odsetek karnych oraz 126,54 zł. tytułem kosztów windykacyjnych. Odnosząc się do zarzutu przedawnienia roszczenia strona powodowa podniosła, że postanowieniem z dnia 21 września 2011 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 24 sierpnia 2011 r. wystawionemu przez (...) Bank S.A. we W. obejmującemu roszczenie z umowy o nr KK\ (...) zawartej przez pozwaną. W związku z tym w ocenie strony powodowej doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia. Powód potwierdził, że z powodu zawartej umowy sprzedaży wierzytelności (...) Bank S.A. we W. złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 825 pkt. 1 kpc, który został uwzględniony.

(pismo k. 21- 22)

W piśmie z dnia 23 marca 2016 r. E. O., reprezentowana przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie i podniosła zarzut braku legitymacji procesowej czynnej, nieudowodnienia roszczenia co do wysokości oraz przedawnienia roszczenia. Strona pozwana wskazała, że z przedstawionej umowy cesji wierzytelności nie wynika, aby obejmowała ona również wierzytelność przysługującą wobec pozwanej. Przede wszystkim pozwana zaprzeczyła, aby doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia, w związku z tym, że wszystkie czynności były podejmowane przez (...) Bank S.A., a nie powoda. Zatem ewentualne skutki przerwania biegu przedawnienia mogły nastąpić tylko wobec pierwotnego wierzyciela. Ponadto w związku z umorzeniem postępowania egzekucyjnego z uwagi na cofnięcie wniosku, nie doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia. W tym zakresie pełnomocnik pozwanej powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r. wydaną w sprawie III CZP 103/14. Zdaniem strony pozwanej termin przedawnienia roszczenia dochodzonego w przedmiotowej sprawie wynosi 2 lata, gdyż jest to roszczenie związane z umową o korzystanie z karty płatniczej. Na koniec pełnomocnik pozwanej wskazał, że wyciąg z ksiąg rachunkowych nie jest dowodem na przysługiwanie powodowi dochodzonego roszczenia.

(pismo k. 49- 52)

W piśmie z dnia 8 listopada 2016 r. strona powodowa wskazała, że do przerwania dwuletniego terminu przedawnienia roszczenia doszło we wrześniu 2011 r. na skutek złożenia przez pierwotnego wierzyciela wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Ponadto pełnomocnik powoda podniósł, że zadłużenie wynikające z przedmiotowej umowy zostało postawione w stan natychmiastowej wykonalności w dniu 20 kwietnia 2010 r.

(pismo k. 71- 75)

W piśmie z dnia 27 lutego 2017 r. pełnomocnik pozwanej podtrzymał dotychczasowe stanowisko przedstawione w sprawie oraz wskazał, że skoro strona powodowa wskazała, jako datę wymagalności roszczenia dzień 20 kwietnia 2010 r., to stosując dwuletni termin, roszczenie uległo przedawnieniu w dniu 21 kwietnia 2012 r.

(pismo k. 106- 108)

Do zamknięcia rozprawy stanowisko stron nie uległo zmianie.

(protokół rozprawy k. 123)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 29 listopada 2008 r. E. O. zawarła z (...) Bank S.A. we W. umowę o kartę kredytową nr KK\ (...), na podstawie której bank wydał pozwanej kartę kredytową oraz przyznał limit kredytowy do kwoty 2.000 zł.

(umowa o kartę kredytową k. 28- 31, regulamin wydawania i używania krat kredytowych k. 93- 96).

W dniu 22 sierpnia 2011 r. (...) Bank S.A. we W. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), którym stwierdził zadłużenie E. O. z tytułu umowy o kartę kredytową nr KK\ (...) zawartej w dniu 29 listopada 2008 r.

(bankowy tytuł egzekucyjny k. 3 załączonych akt II 1 Co 8930/11)

W dniu 6 września 2011 r. (...) Bank S.A. we W. złożył do Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) wystawionemu przez przeciwko E. O..

(wniosek k. 2 załączonych akt II 1 Co 8930/11)

Postanowieniem z dnia 21 września 2011 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) wystawionemu przez (...) Bank S.A. we W. przeciwko E. O..

(postanowienie k. 16 załączonych akt II 1 Co 8930/11)

W dniu 16 grudnia 2011 r. (...) Bank S.A. we W. złożył do komornika sądowego wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko E. O..

(wniosek o wszczęcie egzekucji k. 1 załączonych akt egzekucyjnych Km 885/10)

Postanowieniem z dnia 9 października 2013 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi Widzewa w Łodzi umorzył na wniosek wierzyciela w trybie art. 825 pkt. 1 kpc, postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko pozwanej.

(postanowienie k. 40 załączonych akt egzekucyjnych Km 12749/12)

W dniu 7 czerwca 2013 r. (...) Bank S.A. we W. zawarł z H. I Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w K. umowę sprzedaży wierzytelności, w tym wierzytelności przysługującej wobec pozwanej. W dniu 24 czerwca 2013 r. wymienione strony zawarły aneks do umowy przelewu.

(umowa sprzedaży wierzytelności k. 33, aneks do umowy przelewu k. 34, wyciąg z załącznika k. 36)

Zgodnie z wyciągiem z ksiąg rachunkowych powoda zadłużenie pozwanej na dzień 7 czerwca 2013 r. wynosiło łącznie 1.960,54 zł. w tym 1.333,87 zł. tytułem należności głównej, 293,17 zł. tytułem odsetek oraz 333,50 zł. tytułem kosztów.

(wyciąg z ksiąg rachunkowych k. 23)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie powołanych wyżej dowodów w postaci dokumentów.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

H. I Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w K. wniósł o zasądzenie od E. O. kwoty 1.942,46 zł. z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 25 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty, wynikającej z zawartej w dniu 29 listopada 2008 r. z (...) Bankiem S.A. we W. umowy nr KK\ (...). Pozwana wnosząc o oddalenie powództwa, podniosła m. in. zarzut przedawnienia roszczenia.

Na wstępie Sąd chciałby zaznaczyć, że jako chybiony uznał zarzut strony pozwanej o niewykazaniu legitymacji procesowej czynnej. W ocenie Sądu strona powodowa przedstawiając zawartą w dniu 7 czerwca 2013 r. z (...) Bankiem S.A. we W. umowę sprzedaży wierzytelności wraz z fragmentem załącznika do umowy, w wystarczający sposób udowodniła swoje uprawnienie do wystąpienia z przedmiotowym powództwem. W ten sam sposób Sąd ocenił zarzut braku wykazania, że postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi z dnia 21 września 2011 r. o

nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, dotyczyło wierzytelności dochodzonej pozwem. W aktach sprawy II 1 Co 8930/11 znajduje się wystawiony przez (...) Bank S.A. we W. w dniu 22 sierpnia 2011 r. bankowy tytuł egzekucyjny właśnie o nr (...), który stwierdzał zadłużenie E. O. z tytułu umowy o kartę kredytową nr KK (...) zawartej w dniu 29 listopada 2008 r.

Natomiast podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia zasługuje w pełni na uwzględnienie. Zgodnie z art. 117 § 2 kc po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Nie ulega wątpliwości, że zobowiązanie pozwanej wobec powoda wynika z umowy o kartę kredytową, na podstawie której pierwotny wierzyciel- bank wydał pozwanej kartę kredytową oraz przyznał limit kredytowy do kwoty 2.000 zł. Zgodnie z art. 6 ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych z dnia 12 września 2002 r. roszczenia z tytułu umów o elektroniczny instrument płatniczy przedawniają się z upływem lat dwóch. Bez wątpienia umowa o kartę kredytową zalicza się do umów o elektroniczne instrumenty płatnicze. Zresztą strona powodowa potwierdziła, że do roszczenia objętego pozwem znajdzie zastosowanie właśnie dwuletni termin przedawnienia. W myśl art. 120 § 1 kc zdanie pierwsze bieg przedawnienia zaczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. W piśmie z dnia 8 listopada 2016 r. strona powodowa wskazała, że zadłużenie wynikające z przedmiotowej umowy zostało postawione w stan natychmiastowej wykonalności w dniu 20 kwietnia 2010 r. Strona pozwana nie kwestionowała powyższej daty wymagalności roszczenia. Zatem od tej daty Sąd liczył początek biegu terminu przedawnienia roszczenia.

Zgodnie z art. 123 § 1 pkt.1 kc każda czynność podjęta przed sądem lub organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju, przedsięwzięta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, przerywa bieg przedawnienia. Z załączonych akt postępowania II 1 Co 8930/11 wynika, że w dniu 21 września 2011 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) wystawionemu przez (...) Bank S.A. we W. przeciwko E. O.. Nie ulega wątpliwości, że nadanie w tym dniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przerwało bieg przedawnienia roszczenia, ale tylko w stosunku pomiędzy pozwaną, a pierwotnym wierzycielem, co będzie wyjaśnione w dalszej części uzasadnienia. Po tej dacie termin przedawnienia rozpoczął swój bieg na nowo. Natomiast skutku takiego nie wywołało wszczęcie postępowania egzekucyjnego, które zostało następnie umorzone z uwagi na cofnięcie wniosku przez wierzyciela. Przypomnieć w tym miejscu należy, że postanowieniem z dnia 9 października 2013 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi Widzewa w Łodzi umorzył na wniosek wierzyciela w trybie art. 825 pkt. 1 kpc, postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko E. O.. Sąd w całości podziela pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r. III CZP 103/14, zgodnie z którym umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela- banku, prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności- niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji. Argumentując swoje stanowisko SN przyjął, iż wniosek wierzyciela o umorzenie egzekucji, na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. powoduje sankcje przewidziane w art. 203 § 2 zd. 1 k.p.c. Oznacza to, iż zrównany jest z cofnięciem pozwu, a zatem nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa (złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji). Przewidziane w art. 203 § 2 k.p.c. zastrzeżenie ma na celu przede wszystkim zapobieżenie możliwości manipulowania przez powoda terminami przedawnienia roszczenia. Brak tego przepisu doprowadziłby do tego, że powód mógłby wielokrotnie składać pozew i cofać go ze skutkiem przewidzianym w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w postaci przerwania biegu przedawnienia roszczenia. Racja przyjęcia takiego rozwiązania i dążność do przeciwstawienia się możliwym nadużyciom jest tym bardziej uzasadniona na gruncie postępowania egzekucyjnego, w którym chodzi o zastosowanie wobec dłużnika środków przymusu. Prowadzi to do wniosku, że w postępowaniu egzekucyjnym ma, na podstawie art. 13 § 2 k.p.c., odpowiednie zastosowanie art. 203 § 2 zd. 1 k.p.c., co oznacza, że umorzenie tego postępowania niweczy przerwę przedawnienia spowodowaną jego wszczęciem.

Poza tym należy stwierdzić, iż przerwanie biegu przedawnienia nastąpiło tylko w stosunku do banku, a nie w stosunku do powoda jako nabywcy wierzytelności. Do przerwania biegu przedawnienia nie wystarczy bowiem identyczność wierzytelności, niezbędna jest identyczność podmiotu, na rzecz którego dana czynność, obiektywnie

zdolna do przerwania przedawnienia, została dokonana (por. wyrok SN z dnia 19 listopada 2014 roku, II CSK 196/14, LEX nr 1622306). Podkreślić należy, iż wyżej wymieniony wyrok SN stanowi zapoczątkowanie linii orzeczniczej, łagodzącej kryteria przedawnienia w obrocie konsumenckim. Orzeczenie to dotyczyło skutków materialnoprawnych złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji, lecz w uzasadnieniu wyroku SN zajął stanowisko mające o wiele szersze znaczenie. W uzasadnieniu wyroku wyrażono pogląd, że w postępowaniu egzekucyjnym „przerwanie przedawnienia następuje pomiędzy stronami postępowania o ile z istoty łączącego je stosunku prawnego wynika, że są materialnie zobowiązane. Pogląd ten wydaje się w ocenie Sądu logiczny i w pełni zrozumiały, zwłaszcza przy uwzględnieniu faktu, iż banki (do dnia 1 sierpnia 2016 r.) korzystają ze szczególnej ochrony prawnej w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego. Jednocześnie ochrona ta nie rozciąga się na inne podmioty, w tym również nabywców wierzytelności, pierwotnie przysługujących bankowi. Nie ma żadnych racjonalnych podstaw do uznania by nabywca wierzytelności, nie będący bankiem, miał korzystać z dobrodziejstw (...) (w tym również dobrodziejstwa w postaci przerwania biegu przedawnienia jedynie na skutek złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności). Powyższe stanowisko znalazło potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r. podjętej w sprawie o sygn. akt III CZP 29/16, zgodnie z którą nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.).

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, roszczenie powoda przedawniło się w dniu 21 kwietnia 2012 r. Tymczasem powództwo w przedmiotowej sprawie zostało wytoczone dopiero w dniu 25 czerwca 2013 r. W związku z przedawnieniem należności głównej, nie ulega wątpliwości, że przedawnieniu uległo również roszczenie o odsetki od należności głównej.

Należy jeszcze zauważyć, że z przedstawionego przez stronę powodową wyciągu z rachunku konta znajdującego się na k. 85- 90 akt sprawy wynika, iż ostatnią wpłatą dokonaną przez pozwaną było przelanie w dniu 1 marca 2011 r. z rachunku bankowego kwoty 50 zł. Nawet gdyby przyjąć, że powyższa wpłata E. O. stanowiła uznanie długu, w związku z czym doprowadziła do przerwania biegu terminu przedawnienia, to i tak roszczenie powoda przedawniło się najpóźniej w dniu 2 marca 2013 r., czyli przed wniesieniem pozwu. Pozostałe wpłaty wymienione w wyciągu z rachunku konta były to kwoty wyegzekwowane przez komornika sądowego, a nie dobrowolne wpłaty pozwanej, zatem nie może być mowy o uznaniu długu doprowadzającym do przerwy w biegu terminu przedawnienia.

Wnosząc o zasądzenie kwoty dochodzonej pozwem powód przedstawił nadto wyciąg z ksiąg rachunkowych z dnia 7 czerwca 2013 roku. Należy jednak zauważyć, że wyciąg z ksiąg funduszu sekurytyzacyjnego nie ma mocy prawnej dokumentu urzędowego, zatem nie stanowi on dowodu tego, co zostało w nim zaświadczone i nie korzysta ze szczególnych uprawnień procesowych co do jego mocy dowodowej w niniejszym procesie przeciwko konsumentowi. W wyroku z dnia 11 lipca 2011 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt P 1/10 (Dz.U. 2011, Nr 152, poz. 900), Trybunał Konstytucyjny orzekł bowiem, że art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz. U. 2004, Nr 146, poz. 1546 ze zm.) w części, w jakiej nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 20 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny oceniał część przepisu ustawy o funduszach inwestycyjnych, która nadaje księgom rachunkowym funduszu sekurytyzacyjnego oraz wyciągom z tych ksiąg moc prawną dokumentu urzędowego w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta. Znaczenie art. 194 ustawy o funduszach inwestycyjnych polegało na zmianie reguł dowodowych w postępowaniu cywilnym. Konsument, pozwany przez fundusz sekurytyzacyjny, który kwestionował istnienie albo wysokość zobowiązania musiał wykazać, że nie jest dłużnikiem z tytułu zobowiązań nabytych przez fundusz sekurytyzacyjny i ujętych w jego księgach rachunkowych. Konsekwencją tego przywileju było pogorszenie sytuacji procesowej dłużnika, który musiał bronić się przed powództwem podmiotu wobec którego nie zaciągał zobowiązania. Gdyby wierzytelność nie została zbyta na rzecz funduszu, pierwotny wierzyciel występując z powództwem przeciwko dłużnikowi nie mógłby korzystać ze specjalnych uprawnień procesowych. W omawianym wyroku Trybunał stwierdził brak konstytucyjnie wartościowych argumentów uzasadniających utrzymywanie zakwestionowanego przywileju procesowego, wskazując, że uprzywilejowanie ksiąg

rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych i wyciągów z tych ksiąg w postępowaniu cywilnym prowadzi do naruszenia zarówno zasady równości stron w procesie cywilnym, jak i zasady sprawiedliwości społecznej wyrażonej w art. 2 konstytucji, co jest rozwiązaniem sprzecznym z konstytucyjną zasadą polityki państwa wynikającą z art. 76 konstytucji - zasadą ochrony praw konsumentów. Przywilej funduszu sekurytyzacyjnego powodowa, bowiem umocnienie istniejącej z natury rzeczy przewagi wyspecjalizowanego podmiotu rynku kapitałowego wobec konsumenta.

Uwzględnienie podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia skutkowało oddaleniem powództwa.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie przepisu art. 98 § 1 k.p.c., który stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw. Pozwana wygrała proces w całości, a zatem należy jej się od powoda zwrot kosztów procesu w pełnej wysokości. Dlatego też Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej (§ 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 28 września 2002 r. oraz 17 zł. tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.